

## Nr 34.

Av herr **Herou m. fl.**, *angående expropriationslagstiftning till främjande av ofullständiga jordbruks komplettering m. m.*

Ett synnerligen viktigt delkrav i ett program för stärkandet av de svårast betryckta jordbrukarna är kravet om tilldelning av jord och eventuellt skog till ofullständiga jordbruk. Det synes som om det borde kunna gå an att tillfredsställa småbrukarnas önskningsar om jordtilldelning till full besuttenhet.

Om besuttenhetsbegreppet heter det (jordsakkunnigas betänkande sid. 47):

”Besuttenhetsbegreppet hade på sin tid varit noga definierat. Sålunda hette det i 1864 års förordning: 1) Besutten kallas den åbo, som av sin hemmansdels avkastning i vanliga år kan påräkna bärgning och jämväl utgöra de med hemmansdelen förenade utskylder — — — 2) Om hemman var så beläget, att åbon av andra näringar kunde hava säker och ständig förtjänst, skulle sådant vid bedömandet av besuttenheten tagas i betraktande.”

Omsatt efter nutida förhållanden skulle vad i punkt 1) sägs betyda, att ett jordbruk borde omfatta så mycket åker, odlingsjord, ängs- och skogsmarker, att därpå kunde dels vinter- och sommarfödas minst 1 häst och 6—8 kor samt i övrigt att medelstor familj där bereddes möjlighet till utkomstbringande arbetstillfällen.

Jord- och skogstilldelning i sådant syfte kunde åstadkommas genom att från bolagens och storgodsens jord fränkilja vissa områden, vad åkern beträffar sådana områden, som mindre väl lämpa sig för storbruk. Det vore säkerligen förhastat att gå in för en jordpolitik, som syftade till fullständig utstyckning av all jord tillhörande stora jordbruk. Ty det är — eller kommer att bli ännu mera — så, att i stordrift utövat jordbruk kan giva bättre resultat. Storbruket kan utnyttja maskinteknikens fördelar. De olägenheter, som nu, i löneslaveriet, äro förknippade med stordriften, kunna avlägsnas genom kollektivt brukande av de åkerarealer, som lämpa sig för stordrift.

Detta kan knappast ske under nuvarande förhållanden. Förutsättningen för kollektiv jordbruksdrift ligger i socialismen — då arbetare och bönderna, alla arbetande, förfoga över naturrikedomar och produktionsmedel. Redan nu kan förutses att stordriften inom jordbruket kommer att bli fördelaktigast. När praktiska resultat därom komma att föreligga i övertygande mängd, kommer man att allmänt sträva därefter.

Först efter en segrande revolutionär kamp, genom arbetarnas och böndernas övertagande av makten, kan jordbruket nå sitt högre skede, kollektivis-

mens genombrott i lantbruksproduktionen. Då öppna sig, liksom nu sker i Sovjet-Unionen genom kollektiviseringen av jordbruket där, möjligheter till högre ekonomisk, social, kulturell livsföring för bondemassorna.

Detta intressanta problem beröres i ett anförande, som inom Sovjet-Unionens exekutivkommitté hölls i december 1929:

”Av Förenta Staternas exempel framgår, i vilken liten utsträckning en högt utvecklad maskinindustri och användande av komplicerade jordbruksmaskiner är förenligt med de kapitalistiska formerna för jordens bearbetning. Det privatkapitalistiska jordbrukets ram är för trång för de nya maskinerna. Combinen kräver en grundlig omgestaltning av jordbruket, emedan dess användande lönar sig endast på jord, som omfattar minst 400 hektar. Jordbrukets faktiska läge i Förenta Staterna motsvarar alls icke det som med hänsyn till den därvarande maskinindustrins ståndpunkt kunde uppnås. Endast i Sovjet-Unionen, som icke känner den kapitalistiska ekonomins motsägelser, är en ständig utveckling av maskinindustrin säkerställd. Endast hos oss finns det obegränsade möjligheter för Combinen, som medför en verklig revolution i jordbruket.

De amerikanska farmarna rådas av de officiella myndigheterna att icke öka sädesfältens storlek, att icke höja jordens avkastningsmöjligheter och icke utöka sitt kreatursbestånd. Allt detta för nämligen till en prissänkning, d. v. s. en skärpning av krisen. I Sovjet-Unionen kunna dylika kriser icke förekomma.

Till för kort tid sedan var Sovjet-Unionen, vad tillverkningen av jordbruksmaskiner beträffar, ett av de mest efterblivna länderna. Medan Amerika redan år 1913 producerade 10,000 traktorer, framställde man i Sovjet-Unionen år 1923 allt som allt 6 traktorer av Fordsontyp.

Under innevarande år, d. v. s. endast sju år efter det Sovjet-Unionen övervann hungersnöden och interventionskrigen, uppgår värdet av de producerade jordbruksmaskinerna till 375 miljoner rubel. År 1931—32 kommer produktionen av jordbruksmaskiner i Sovjet-Unionen att med 11 % överstiga Förenta Staternas nuvarande produktion. Särskilt utslagsgivande är året 1932—33, under vilket vår årsproduktion av jordbruksmaskiner och verktyg kommer att vara den största i världen.

Den föreslagna planen håller redan på att genomföras. På sju år ha vi gått igenom samma utveckling, som krävde 40 år för Förenta Staterna.

Hemligheten med vårt utvecklingssystem ligger däri, att vi bygga jättefabriker, vilka till sin storlek överträffa alla fabriker i världen av samma typ, att vi specialisera våra verkstäder, stegra deras produktion och medvetet driva den i den riktning, som bäst motsvarar folkhushållets behov.

Vi planera två jättefabriker för produktion av Combinemaskiner. Redan under ekonomiåret 1930—31 kommer fabriken i Rostow att leverera 5,000 Combines.

Vi ha en ständig och god marknad för vår produktion. Däri skilja vi oss gynnsamt från Förenta Staterna.

Vi bygga två traktorsfabriker, av vilka var och en skall producera 50,000 traktorer. Vår traktorstillverkning kommer år 1932—33 att överstiga Förenta Staternas, hela tillverkningen av jordbruksmaskiner kommer att göra det redan ett år tidigare.

Vårt jordbruk erhåller årligen maskiner med 5 miljoner hästkrafters effektivitet. På 5 år komma vi att tillföra jordbruket 9,220,000 hästkrafter. Härvid bidrar fabriken Krasnij Putilovets med cirka 30,000 traktorer, vardera på 50 hästkrafter, fabriken i Charkow med 50,000 traktorer och fabriken i Tscheljabinsk likaledes med 50,000.”

Hur målmedvetet och planmässigt Sovjet-Unionen utvecklar jordbruket, därom vittna nu alla vederhäftiga rapporter.

Första året av femårsplanen för jordbrukets utveckling är till ända. Resultatet överträffar den plan, som ställts upp. I stället för att som beräknat var kollektivisera 3 miljoner bondehushåll har man redan hunnit med 5 miljoner bondehushåll. Spannmålstrusten, som hade sig förelagt att företaga en uppodling av 1½ miljon hektar, har genomfört en uppodling av 4 miljoner hektar.

Den amerikanska handels- och industridelegationen, som under flera veckors tid genomreste Sovjet-Unionen, delgav, vid återkomsten till Moskva i augusti 1929, för tidningspressen sina intryck från resan:

”O. G. Williard, redaktör för The Nation, säger:

Jag är uppriktigt förvånad över det stora återuppbyggnadsprogram, som sovjetregeringen tagit itu med. Man kan icke annat än beundra det mod, den beslutsamhet och djärvhet, varmed regeringen genomför moderniseringen av ett land, som vid krigsutbrottet i industriellt avseende var minst 75 år efter sin tid. Jag är ingen ingenjör och står ej heller affärskretsar nära. Men sedan jag sett de faktiska framsteg, som uppnåtts i nuvarande stund, kan jag icke tvivla på att Ryssland kommer att genomföra det rekonstruktionsprogram, som det uppställt.

H. W. Caltenbury, red. för Brooklyn Daily Eagle, säger:

Jag är imponerad av allt vad jag sett och hört sedan för tre år sedan, då jag för första gången besökte Sovjetryssland. Och nu vid mitt andra besök i landet blir jag ännu mer fylld av beundran och hänryckning.

I fråga om det ekonomiska uppbyggandet pågår en underbar process. På ett årtionde har Ryssland övervunnit följderna av krig, blockad, revolution, hungersnöd och sekelgammal okunnighet. De nya ledarna, som utgått ur folket, som valts av folket och för folket, ha förmåga att leda det framgångsrika arbetet på landets återuppbyggande. Deras hängivenhet, självuppoffring och självförsakelse är ett nytt föredöme för ett samhälls tjänare. Deras modiga ledning har förvärvat dem ett allmänt stöd.”

Om spannmålsodlingen i Canada och dess återverkan på förhållandena i andra delar av världen har en industriman i ett arbete, som nyligen utkommit i bokhandeln, yttrat:

”Canadas enorma veteproduktion är en ny faktor i världsekonomin. Före kriget producerades där knappa 5 miljoner ton per år, nu 15 miljoner (1928 års produktion). Avsättningen av hela denna enorma produktionsökning har måst sökas på exportmarknaden. Som en sannskyldig stormflod har den kanadensiska veteexporten vällt fram, ställande Förenta Staternas helt i skuggan och hotande såväl dess som Europas spannmålsproducenter med ruin. Det är något fascinerande i denna sagolikt mäktiga varuflod, som blott på ett 10-tal år bringats att flöda från de öde provinserna i den amerikanska kontinentens nordvästra hörn. Den övervägande delen av veteexporten härstammar från de tre provinserna Saskatchewan, Manitoba och Alberta. Dessa provinser hysa en befolkning av föga mer än 2 miljoner men producera likväl huvudparten av det vete, som tillföres världsmarknaden, och hava genom sin insats bringat 10-tal miljoner jordbrukare i oro eller misär runt hela vårt jordklot.”

Av vad som sker i Sovjet-Unionen, av anpassningen i för storbruk lämpade kapitalistiska stater (specialisering: veteodling Canada och annorstädes, sockerproduktion Cuba, Java, Västindien) kan den slutsatsen dragas, att Sveriges små och medelstora jordbruk böra anpassas så som danska och finska och alltmera lägga an på förädling och animalisk produktion. Detta är enda möjligheten för trakter, som icke lämpa och aldrig komma att lämpa sig för jordbruk av jättemått.

Angående jordfördelningen bör en sådan anpassning i första hand göras, så att man ger ökad styrka åt de brukningsdelar, som redan finnas, och först i andra hand går inför nybildning av jordbruk.

Ett stort antal jordbrukare i Sverige ha för liten åkerareal, äro obesuttna. Antalet brukningsdelar i olika storleksgrupper är följande:

Areal i hektar	Antal brukningsdelar
0,26— 1	55,191
1— 2	64,708
2— 5	115,981
5—10	92,993
10—20	61,651
över 20	37,502

På en areal av upptill 20 hektar komma således 91 % av hela antalet eller 390,528 brukningsdelar. Dessa ha en sammanlagd areal av cirka 2 miljoner hektar. På de 37,502 större jordbruken, 9 % av hela antalet, kommer en areal av cirka 1,800,000 hektar. Om vi antaga, att brukningsdelar

med upptill 1 hektar åker icke äro avsedda eller kunna betraktas som jordbruk, de som inneha dem ha andra yrken, så kunna vi i besuttenhetsfrågan bortse från dessa. I stort sett kan det göras även med flertalet brukningsdelar under 2 hektar åker.

Gruppen jordbrukare med ett arealinnehav av 5—10 hektar är i många fall besutten, har tillräcklig åkerareal för familjens försörjning.

Besuttenhetsgränsen kan icke dragas generellt. Den växlar i olika orter och för olika förhållanden. Så är ju en trädgårdsodlare besutten vid mycket låg arealgräns.

Emellertid torde kunna framhållas att 120—140,000 jordbrukare kämpa med stora svårigheter på grund av att de ha för liten åkerareal. Denna sak har i någon mån uppmärksamrats i hittillsvarande jordpolitik, t. ex. vid egna-hemslån o. s. v.

Vad som saknas är krafttag för att tilldela jord till de jordbruk, som behöva komplettering av åkerarealen eller tilldelning av skogsmark till svaga jordbruk till full besuttenhet. Det är att åt jordbrukarfamiljer giva ett första grundvillkor för fortsatta existensmöjligheter.

Angående mera preciserade riktlinjer för förslag till sådan jordreglering kan därvid antagas som grundval dels det av Norrlandskommittén framlagda kravet på expropriationslagstiftning såsom stöd för angelägenheten att i Norrland och Dalarna på bolags och enskilda spekulanter mark bilda nya jordbruk, dels jordundersökningens och jordkommissionens framställningar om en expropriationslag även för mellersta och södra delarna av riket såsom stöd för strävandet att därstädes å bolags, enskilda spekulanter och större enskilda jordägares mark bilda nya jordbruk, dels norrlandskommitténs och jordkommissionens förslag till lagstiftning om förbättring av ofullständiga jordbruk, dock så att

1) alla jordbruksfastigheter med över 50 hektar åker och taxeringsvärde överstigande 75,000 kronor skola avstå jord och skogsmark,

2) jordregleringen genomföres så, att kostnaderna för jordregleringen icke drabbar jordsökande eller ekonomiskt svaga befolkningsgrupper i övrigt, samt

3) jordregleringens allra främsta syfte skall vara jordtilldelning till ofullständiga jordbruk.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen begära förslag till sådan expropriationslagstiftning, som medför att

1) storgodsens och bolagens jordbruksfastigheter kunna överlåtas för en jordreglering, som åstadkommer tilldelning av jord och i vissa fall skog åt sådana jordbruk, som behöva kompletteringsareal för att deras ägare och brukare må bli va besuttna, samt

2) större möjligheter beredas för jordbruksnybildning, upplåtelse av jordbruk åt obemedlade eller mindre bemedlade lantarbetare och skogsarbetare.

Stockholm den 15 januari 1930.

*Viktor Herou.*

*Aug. Spångberg.*

*Oskar Öhman.*

*Verner Karlsson.*

*K. Kilbom.*

*N. Flyg.*

*Edoff Andersson.*

*J. P. Dahlén.*

---